

Arhivsko gradivo gozdnega gospodarstva Bled

1 UVOD

Slovensko gozdarstvo ima bogato tradicijo in pestro zgodovino. Zgodovina se gradi na pisnih virih, s katerimi se potrdi ali ovrže različne dogodke, trditve, domneve ... Predpogoj za hitro iskanje virov so urejeni arhivi. Z njihovo pomočjo po zanesljivi poti pridemo do dokumentov, ki potrjujejo naša pričakovanja.

Gozdarska stroka še ni poskrbela za primerno hrambo dragocenega gradiva. Pri tem mislim na gradivo »pokojnih« gozdnih gospodarstev. Gradivo iz teh arhivov z vso odgovornostjo sprejmejo v hrambo pooblaščen inštitucije (Arhiv Republike Slovenije, regionalni arhivi in muzeji).

Po javno dostopnih podatkih so to nalogo že opravili:

- GG Maribor (oznaka fonda PAM/0994),
- GG Maribor, obrat Ptuj (SI ZAP/0548),
- GG Slovenj Gradec (PAM/1092, skromen obseg),
- SGG Tolmin (PANG/845),
- GG Novo mesto (SI ZAL NME/0268),
- GG Nazarje (SI ZAC/1129),
- GG Bled (SI ZAL RAD/0104).

Poleg v naštetih arhivskih fondih se nekateri gozdarski dokumenti hranijo v arhivih bivših poslovnih zvez, zbornic, občin ...

Za dragoceno gradivo ostajajo dolžniki nasledniki »pokojnih« gozdnih gospodarstev v Ljubljani, Postojni, Kočevju, Kranju, Celju, Brežicah, Murski Soboti in Sežani. Članek naj vzpodbudi odgovorne na odstranitev sivih lis. Predvidevam, da se še marsikaj skriva po zaprašenih kletih. Vse gradivo le ni zaključilo svoje poti v kontejnerjih za odpadni papir? To bi bila nedopustna sramota tistim, ki so tako početje omogočili!

2 STANJE ARHIVA GOZDNEGA GOSPODARSTVA BLEDA

Arhivsko gradivo GG Bled sta si po razdružitvi leta 1993 razdelila ZGS, OE Bled in novi GG Bled. Novi GG Bled je obdržal poslovni del arhiva, ZGS pa strokovni del arhiva. Gradivo se je hranilo v dveh ločenih kletnih prostorih in po omarah pisarn.

Prostor arhiva ZGS je bil v neprimernih prostorih. Lokacija v kleti, brez ustrezne mikroklimе, je listine izpostavila škodljivi vlagi. Ta je bila odlična popotnica razvoju uničujoče plesni. In prav iz tega zornega kota smo lovili zadnji vlak pri starejših dokumentih.

Predstavniki Zgodovinskega arhiva so si v preteklosti stanje arhiva dvakrat ogledali. Odgovornim v gozdnem gospodarstvu so priporočili, da bi pričeli izročati gradivo, ki mu je potekel rok hranjenja.

V ohranjenem zapisniku drugega pregleda, opravljenega leta 1976, pa je že prišlo do obljube, da se bo leta 1977 izročilo starejše gradivo Sektorja za urejanje gozdov. Žal je ostalo samo pri obljubi, vlaga pa je neizprosno nadaljevala uničevalno delo.

Zgodovinski arhiv Ljubljana, Enota za Gorenjsko, je ponovno pozval ZGS, OE Bled na arhivski dolg leta 2012. Ob pregledu stanja se je ponovila zgodba iz leta 1976. Prišlo je ponovno do obljube, da se bo v naslednjem letu pričelo odbiranje in popisovanje arhivskega gradiva. Težava naj bi bila pri zagotovitvi potrebnega kadra in kronična finančna podhranjenost zavoda. Zapisnik tega pregleda je ugotovil, da je za materialno varstvo gradiva le delno poskrbljeno po določilih Uredbe o varstvu gradiva.

V naslednjem letu sem sprejel nalogo, da pričem urejati gradivo. Ob prvem pogledu v arhivski prostor sem skoraj izgubil zavest. Ko sem nekajkrat zajel sapo, sem pričel razmišljati o možnih rešitvah za neurejeno gmoto odloženih dokumentov.

Starejšo dokumentacijo do leta 1945 bi predali v hrambo Gornjesavskemu muzeju na Jesenicah. Z bogatim kartografskim gradivom, starimi načrti, dokumentacijo gozdne uprave Javornik, Bled in Kranjska Gora se obogati gozdarski del arhiva Kranjske industrijske družbe. Gradivo po letu 1945 pa bi oddali v hrambo Zgodovinskemu arhivu Ljubljana. Predlagano rešitev so podprli odgovorni v obeh inštitucijah.

Sledilo je mukotrpno delo na razvrščanju, izločanju in urejanju gradiva. Soočil sem se s številnimi vprašanji in dilemami, ki sem jih z nasveti

izkušenih arhivarjev sproti reševal. Brskanju po arhivu sem se intenzivno posvečal v zimskih in pomladnih mesecih v letih 2013 (874 ur), 2014 (696 ur), 2015 (1070 ur) in 2016 (501 ur).

Zahtevam Zakona o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivov smo zadostili 17.3.2016 s predajo gradiva Zgodovinskemu arhivu Ljubljana.

Nekaj arhivskega gradiva sta prevzela tudi Slovenski filmski arhiv in Zemljepisni muzej Geografskega inštituta Antona Melika. Prvemu smo izročili originalno filmsko gradivo leta 1965 posnetega filma Triglavski gozdovi. Trenutno si ga lahko ogledate na spletnem portalu GG Bled in You Tube (skoraj 6600 ogledov). Drugi si je obogatil zbirko gozdarskih kart, saj jih še ni imel v svojih depojih.

3 VSEBINA ARHIVA GG BLEĐ

Trenutno je javno dostopno in popisano arhivsko gradivo izročeno Zgodovinskemu arhivu Ljubljana, Enota za Gorenjsko v Kranju. Gradivo je urejeno po naslednjih temah:

- gozdni kataster,
- urejanje gozdov,
- gojenje in varstvo gozdov,
- gozdna proizvodnja, tehnologija,
- gradbena dejavnost,
- uprava-dopisi, pravilniki, zapisniki,
- statistična poročila, plani,
- poslovna poročila,
- kolavdacijski zapisniki,
- tečaji, seminarji, varstvo pri delu,
- glasiló Preseki,
- vpisne knjige,
- projekti, raziskovalno delo,
- družbenopolitične organizacije (sindikat, mladina, ZK),
- ceniki,
- gozdarsko društvo Bled,
- gozdarji,
- karte,
- fotografije.

Popis posameznih tem je dostopen na spletni strani Zgodovinskega arhiva Ljubljana. V rubriki arhivskega gradiva je iskalnik gradiva SIRAnet z ustreznimi navodili. Gradivo je preobsežno in suhoparno za predstavitev v članku.

Arhivu še ni priložen fotografski del. V zbirki je trenutno več kot 900 fotografij. Urejene so po temah, njihovih avtorjih in vložene v posebne plastične zavihke. Zavihki so bili izdelani po naročilu za hrambo fotografij. Proizvajalec je zagotovil, da ne bo prišlo do poškodb fotografij. Več kot polovica tega materiala je bila dolga leta nepravilno hranjena v papirnatih ovitkih. Nekatere so bile celo zvite. Z enostavno tehniko namakanja v vodi smo jih ponovno zravnali in jih z električnim sušilnikom fotografij posušili. Fotografski material je skromno dokumentiran. Za to pomanjkljivost bom s pomočjo upokojenih kolegov poskrbel pred oddajo gradiva.

4 UPORABNOST ARHIVA

Dokaj obsežno gradivo je že služilo leta 2014 pripravi razstave Gornjesavskega muzeja na Jesenicah na temo Gozdovi Kranjske industrijske družbe. Razstava je bila maja 2016 v okrnjeni obliki postavljena v avli Gozdarskega inštituta v Ljubljani.

Slika 1: Arhiv GG Bled pred ureditvijo, (Foto: Lojze Budkovič)

Film Triglavski gozdovi si lahko ogledate na spletni strani GG Bled in You Tube.

Stari načrti Mežakle in Pokljuke so pravo bogastvo različnih podatkov izpred 130 let, ko se je pričelo v gozdovih gospodariti po načelih skupinsko postopnega gospodarjenja.

Ohranjeni elaborati o urejanju servitutnih pravic bodo dali odgovore na številna vprašanja s tega področja.

Številne gozdarske karte prikazujejo razvoj gozdarske kartografije.

Priložene kronike prinašajo informacije o delu generacij gozdarjev v gorskih gozdovih Zgornje Gorenjske.

Kompletna poslovna poročila in glasilo Preseki prav tako prikazujejo številne zanimive podatke iz povojnega obdobja.

Ohranjeni podatki iz prvih povojnih let so čas velike lakote po lesu za obnovo, brigadnega načina dela, udarnišтва, številnih potrebnih in nepotrebnih reorganizacij, pomanjkljive oskrbe, dela vojnih ujetnikov, večernih sindikalnih sestankov, uvajanja ekonomij za oskrbovanje s hrano ...

Nekatera gradiva so skromna. Vzroki za to stanje mi niso poznani.

Pri nekaterih gradivih se je ohranilo samo vzorce o načinu dela, saj je bilo celotno gradivo preobsežno za hranjenje.

Zanimivi so podatki o uvajanju mehanizacije v gozdno proizvodnjo in številni tečaji za rokovanje s to mehanizacijo.

Med gozdarji je predstavljena dokumentacija Jerneja Zupanca in Jožeta Podlogarja.

Arhiv bo po zaslugi inž. Ostermana in inž. Hočvarja obogaten z obsežno fototeko z različnih področij gozdarskega dela.

Arhivsko gradivo je odličen vir podatkov za izdelavo številnih seminarskih ter diplomskih nalog diplomantov gozdarske in ostalih strok.

5 ZAKLJUČKI

Z urejenimi arhivi bomo gozdarji izpolnili svoj zgodovinski dolg do stroke, ki je imela v našem prostoru vedno pomembno vlogo. Gozdarji moramo poskrbeti, da preostalo gradivo uredimo in predamo v hrambo pristojnim inštitucijam.

Odgovornost za to nalogo morajo prevzeti vodilni delavci inštitucij, ki so pričele nastajati v gozdarski pomladi leta 1993, ko so pričela usihati »pokojna« gozdna gospodarstva. Z delom naj se ne odlaš, saj lovimo zadnje trenutke za ohranitev neprecenljive dediščine.

univ. dipl. inž. gozd. Lojze Budkovič
Zavod za gozdove, Območna enota Bled,
Ljubljanska 19, 4260 Bled

Slika 2: Avtor članka s pomočnico Tino Medja med arhivskimi škatlami (Foto: Janez Šemrl)